

Posudek diplomové práce:

Jana KORYTÁŘOVÁ, *Každodenní život ve Vsetíně v době okupace 1939 – 1945 (ve světle archivních dokumentů)*.

Filosofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Ústav archivnictví a pomocných věd historických, České Budějovice 2010, 169 stran.

Dějiny každodennosti patří mezi zajímavá a oblíbená témata moderní historiografie, která jsou rozvíjena především pro období raného novověku, v poslední době se však těší zájmu i pro období 19. a 20. století. Pro nelehká léta druhé světové války to ale zatím příliš neplatí, a tak lze práci Jany Korytářové, která si dané téma zvolila pro město Vsetín, jen přivítat. Autorka přitom svou práci koncipovala dosti široce a zaměřila se hned na několik aspektů počínaje sociálními a hospodářskými poměry přes průmysl a válečné hospodářství až po školství a „nahlédnutí do kultury“, což jí umožnilo proniknout k tehdejšímu životu z různých hledisek.

S vymezením tématu své práce a její strukturou seznamuje autorka v Úvodu (s. 7 – 9), kde rovněž přináší základní hodnocení pramenů a literatury (s. 9 – 12). Vzhledem k tomu, že relevantních historických prací nejen obecně pojatých, ale především regionálního rázu je k dispozici jen málo, bylo evidentní, že hlavním zdrojem informací pro zpracování tématu se stane archivní materiál, především fondy Okresní úřad Vsetín a Archiv města Vsetín a materiály Okresního školního úřadu a vsetínských škol; autorka ovšem neopomněla ani regionální tisk a normativní prameny.

V další kapitole (s. 14 – 28), možná poněkud nepřesně či obecně nazvané „Historie města Vsetína“, autorka stručně představuje „hlavního aktéra“ práce – město Vsetín, přičemž se soustřeďuje na kulturní a hospodářský vývoj s důrazem na období první republiky a zejména druhé poloviny třicátých let a dále přibližuje ochranu obyvatel Vsetína v době ohrožení ČSR a vývoj ve městě v době od Mnichova do vyhlášení protektorátu, čímž vytváří vhodné východisko pro další text.

Neodmyslitelný rámec zkoumaného období tvořila okupační správa, na kterou se zaměřuje následující, třetí kapitola (s. 29 – 39). J. Korytářová v ní nejprve přiblížila okupační správu obecně, poté v samotném Vsetíně, a to jak pro státní správu, tak pro samosprávu, samostatně vyčlenila informaci o Národním souručenství.

Nejrozsáhlejší část diplomové práce je zcela logicky věnována hospodářským a sociálním poměrům ve městě (s. 40 – 90), které zkoumaný každodenní život ovlivňovaly v prvé řadě, protože se týkaly všech bez rozdílu. Autorka se nejprve zaměřuje na obyvatele města, resp. uvádí skutečnosti, které jejich situaci ovlivňovaly: příchod uprchlíků a s nimi související opatření či zavedení ohlašovací povinnosti, upozorňuje na německé obyvatele Vsetína, kteří se stali říšskými, tedy „privilegovanými“ občany, a oproti tomu líčí zásahy vůči jejich židovským spoluobčanům, ale i kočovníkům, žebrákům nebo nevidomým osobám, jejichž postavení se změnilo a kteří byli postupně ze společnosti vylučováni; opomenuto není ani provádění postrku. Další podkapitola sleduje nepochybně velice tíživé problémy se zásobováním, shrnuje celkovou situaci i četná opatření, zejména zavedení lístkového systému, ale i vyplácení podpor sociálně slabým občanům nebo provádění kontrol na týdenních trzích, zmiňuje i situaci na černém trhu. Důkladně autorka přibližuje také neutěšené bytové podmínky ve městě, včetně řešení bytové situace zaměstnanců místní

Zbrojovky. Každodenní život nepochybně ovlivňovala opatření směřující k ochraně obyvatelstva, včetně výstavby protiletectkých krytů, zásah do dřívějších zvyklostí znamenalo i přejmenování ulic nebo omezení provozu motorových vozidel a problémy s autobusovou dopravou. Závažný problém představovala nezaměstnanost a především pracovní nasazení doprovázené zřízením úřadů práce, zavedením pracovních knížek či dalších průkazů a také práce přesčas a vytvářením kárných pracovních táborů.

Alespoň krátce se autorka v páté kapitole (s. 91 – 94) věnuje i průmyslu a válečnému hospodářství, přičemž charakterizuje vsetínské podniky v čele s již zmíněnou Zbrojovkou a přináší informaci o rozhodčí komisi, která řešila stížnosti a spory s jinými zaměstnanci nebo zaměstnavatelem.

Velmi rozsáhlá je naopak kapitola zabývající se školstvím (s. 95 – 128), která informuje o různých četných změnách především v roce 1939 a 1940 (zavedení křesťanské výchovy, vyloučení židovských dětí, redukce počtu žáků středních škol, zavedení jednorozhodných kursů při měšťanských školách), popisuje situaci jednotlivých škol a opatření spojená s germanizací, zaváděním cenzury či nacistického pozdravu, ale i vytváření sociální pomoci a rodičovských sdružení, stanovení úkolů určených žákům nebo život studentů (včetně nuceného nasazení). Stejně tak sleduje situaci učitelů (a jejich pracovního nasazení) a vytvoření „Kuratoria pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě“.

Poslední, sedmá kapitola (s. 130 – 142) se zabývá kulturním vývojem Vsetína v době okupace a autorka v ní podává informace o spolcích, divadelních a filmových představeních a koncertech či o dalších kulturních akcích, zmínka patří i veřejným knihovnám, vydávání (resp. snahám o vydávání) tiskovin a návštěvám hostinců. V tomto případě by bylo vhodné přihlídnout i k existujícím pracím, věnovaným kultuře za protektorátu obecně (František Červinka, *Česká kultura a okupace*; Jiří Doležal, *Česká kultura za protektorátu*).

Svou práci zakončila Jana Korytářová možná až příliš stručným Závěrem (s. 143 – 144), ve kterém se spíše soustředila na zhodnocení výpovědní hodnoty využitých pramenů a odpověď na otázku položenou v úvodu, v níž dospěla ke konstatování, že úřední materiály jsou využitelné pro vylíčení každodenního života jen do určité míry. Zalítovat lze jen, že nepřipojila ještě alespoň teoretickou úvahu o využití pramenů osobní povahy, resp. o vzájemné kombinaci obou těchto skupin, příp. neuvedla, zda jsou některé pro Vsetín k dispozici.

Práci zakončují obvyklé náležitosti: seznam zkratk, obsáhlý seznam zejména použitých pramenů a v poněkud menší míře i literatury (kromě uvedených by mohl být zmíněn ještě alespoň příspěvek Vladimíra Nálevky ve sborníku „Nacistická okupace“, CEP, Praha 2009, nebo Pavel Maršálek, *Protektorát Čechy a Morava*, Praha 2002), včetně právních norem a internetových odkazů, nechybí ani seznam tabulek v textu (které jinak přinášejí cenné informace a práci vhodně doplňují) a příloh, mezi něž autorka zařadila především obrazové kopie některých obrazových materiálů (škoda, že nejsou více představeny i některé archiválie a také nejsou připojeny informace o uložení materiálů) nebo reprodukce starých fotografií, ale i seznam vsetínských Židů, kteří se nevrátili z koncentračních táborů.

K nesporným kladům práce Jany Korytářové patří skutečnost, že přináší výsledky skutečně důkladného pramenného výzkumu dosti rozsáhlého materiálu a uvádí mnohé zcela původní a neznámé informace, za významné bych rovněž označila kombinování normativních pramenů a sledování jejich odrazu ve skutečném životě, jak se nachází v pramenech úředních.

Ocenění si zaslouží i promyšlená a logická struktura práce, stejně jako stylistická a gramatická úroveň textu. Diplomová práce Jany Korytářové tak představuje cenný a zajímavý příspěvek k dějinám okupace a zejména její každodennosti, který jednoznačně splňuje nároky kladené na tento typ prací, proto ji ráda doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat stupněm **výborně**.

V Českých Budějovicích dne 7. června 2010

Doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.